РЕШЕНИЕ (ЕС) 2025/1016 НА КОМИСИЯТА

от 16 май 2025 година

за предоставяне на Кралство Испания на дерогация от определени разпоредби на Регламент (ЕС) 2019/943 на Европейския парламент и на Съвета и Директива (ЕС) 2019/944 на Европейския парламент и на Съвета по отношение на Мелиля

(нотифицирано под номер C(2025) 3175)

(само текстът на испански език е автентичен)

(текст от значение за ЕИП)

ЕВРОПЕЙСКАТА КОМИСИЯ,

като взе предвид Договора за функционирането на Европейския съюз,

като взе предвид Регламент (ЕС) 2019/943 на Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 г. относно вътрешния пазар на електроенергия ([1]), и по-специално член 64 от него,

като взе предвид Директива (ЕС) 2019/944 на Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 г. относно общите правила за вътрешния пазар на електроенергия и за изменение на Директива 2012/27/ЕС ([2]), и по-специално член 66 от нея,

като има предвид, че:

1. ПРОЦЕДУРА И ОБХВАТ НА РЕШЕНИЕТО

(1) На 23 ноември 2020 г. Кралство Испания (наричано по-нататък „Испания“) подаде до Комисията искане за дерогация (наричано по-нататък „заявлението“) за териториите извън полуострова (наричани заедно „ТИП“) на Канарските острови, Балеарските острови, Сеута и Мелиля в съответствие с член 64 от Регламент (ЕС) 2019/943 и член 66 от Директива (ЕС) 2019/944.

(2) Първоначално в заявлението е поискана дерогация от членове 8 и 54 от Директива (ЕС) 2019/944 и от членове 3 и 6, член 7, параграф 1, член 8, параграфи 1 и 4, членове 9, 10 и 11, членове 14—17, членове 19—27 и членове 35—47 от Регламент (ЕС) 2019/943. В посоченото заявление не е конкретизиран срокът на действие на исканата дерогация.

(3) На 18 март 2021 г. Комисията публикува заявлението на своя уебсайт и прикани държавите членки и заинтересованите страни да представят мнения до 30 април 2021 г.

(4) На 17 август 2021 г. и на 16 декември 2021 г. Комисията поиска допълнителна информация от Испания по искането за дерогация. Испания отговори на 4 октомври 2021 г. и на 17 януари 2022 г. Във втория отговор Испания промени обхвата на искането си за дерогация, както следва:

— искането за дерогация от член 8 от Директива (ЕС) 2019/944 беше оттеглено по отношение на всички ТИП;

— искането за дерогация от член 54 от Директива (ЕС) 2019/944 беше оттеглено по отношение на Балеарските острови и Сеута;

— Испания включи ново искане за дерогация от член 40, параграфи 4—7 от Директива (ЕС) 2019/944 по отношение на всички ТИП;

— искането за дерогация от член 3, първа алинея, букви г), е), ж), з), и), л), м) и р) от Регламент (ЕС) 2019/943 беше оттеглено за всички ТИП;

([1]) ОВ L 158, 14.6.2019 г., стр. 54, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2019/943/oj.
([2]) ОВ L 158, 14.6.2019 г., стр. 125, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2019/944/oj.

— Испания също така оттегли искането си за дерогация от член 16, параграфи 1 и 2, член 20, параграфи 1 и 2, член 21, параграфи 1—6, член 22, параграф 1, с изключение на букви е) и з), член 22, параграф 4 и членове 35—47 от Регламент (ЕС) 2019/943 за всички ТИП;

— Испания определи ограничен срок на действие на исканата дерогация за Балеарските острови и Сеута до ефективното интегриране на тези територии с континенталната част (което не се очаква преди 2030 г.).

(5) Настоящото решение следва да обхваща само автономния град Мелиля, тъй като решението на Комисията относно искането за дерогация, подадено от Испания във връзка с ТИП на Канарските острови, беше прието на 8 декември 2023 г. ([3]), а исканията за дерогация, подадени от Испания по отношение на ТИП на Балеарските острови и автономния град Сеута, ще бъдат обект на отделни решения.

2. **МЕЛИЛЯ**

Електроенергийната система и пазарът на електроенергия в Мелиля

(6) В обяснението си Испания посочва, че град Мелиля не е свързан с континенталната електроенергийна система на Испания. Испания съответно твърди, че разстоянието до Иберийския полуостров прави разходите за междусистемните връзки много високи и технически трудни. Поради това понастоящем няма планове за свързване на континенталната част с Мелиля — условие, което Испания смята за необходима предпоставка за ефективната интеграция на Мелиля в иберийския пазар на електроенергия.

(7) Испания посочва, че годишното потребление на Мелиля е било по-малко от 3 000 GWh през 1996 г. (97,5 GWh). Според Испания почти цялото потребление в Мелиля се покрива главно от топлоелектрически централи. През 2023 г. годишното потребление в Мелиля е било 202 GWh, от които 97,5 % се обслужват от производство на електроенергия от изкопаеми горива (предимно дизелови генератори), а 2,5 % — от производство на енергия от възобновяеми източници ([4]).

(8) В този контекст Испания обяснява, че по-ниският процент на възобновяемите енергийни източници в ТИП в сравнение с континенталната част на Испания се дължи главно на ограниченото географско пространство на разположение за нови производствени мощности, по-високите нужди от диспечируемо производство и ограничения брой съоръжения за акумулиране на електроенергия.

(9) Испания отбелязва, че ТИП, в това число и Мелиля, представляват маломерен пазар, което не им позволява да се възползват от икономиите от мащаба, налични в континенталната електроенергийна система, и че в тях разходите за горива са по-високи. Тяхната изолираност в миналото също води до по-голяма необходимост от инсталирани резервни мощности.

(10) Според Испания тези пазарни особености водят до по-високи разходи за производство на електроенергия в сравнение с континенталната част и до липса на привлекателност за навлизане на нови предприятия на пазара. В резултат на това в Мелиля не се е развила ефективна конкуренция.

(11) В исторически план на групата Endesa ([5]) се пада 100 % от генерираната енергия, произведена в Мелиля. Това е така и до днес.

(12) С оглед на проблемите, свързани с липсата на ефективна конкуренция и високите разходи, и въпреки приетите национални мерки за поощряване на конкуренцията и въвеждане на икономически стимули за насърчаване на оперативната ефективност на инсталациите и намаляване на разходите за производство на електроенергия Испания твърди, че не е било възможно да се създаде пазарен механизъм, който да е еднакъв с този в континенталната част.

([3]) Решение (ЕС) 2024/560 на Комисията от 8 декември 2023 година за предоставяне на Кралство Испания на дерогация от определени разпоредби на Регламент (ЕС) 2019/943 на Европейския парламент и на Съвета и Директива (ЕС) 2019/944 на Европейския парламент и на Съвета по отношение на Канарските острови (ОВ L, 2024/560, 15.2.2024 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2024/560/oj).

([4]) Вж. Evolución demanda | Informes del sistema (sistemaelectrico-ree.es).

([5]) Групата Endesa е 70 % собственост на групата Enel.

(13) Освен това Испания обяснява, че произведената електроенергия във всички ТИП, включително в Мелиля, е изключена от пазарната система на континенталната част. Електроенергийните системи на ТИП използват механизъм на икономическо предимство при диспечиране ([6]):

— системният оператор подрежда електроцентралите по икономическа целесъобразност въз основа на променливите разходи до покриване на търсенето, като взема предвид техническите ограничения и резервите, необходими за гарантиране на електроснабдяването;

— страната на търсенето (преките потребители и доставчиците) уведомява системния оператор за търсенето за всеки час в електроенергийните системи на всяка една ТИП;

— след ежедневното диспечиране страната на търсенето закупува енергията на цена, еквивалентна на тази на пазарната система в континенталната част.

(14) Според Испания при този механизъм се отчитат високите разходи за производство на електроенергия и особеностите на ТИП, а целта е да се гарантира, че потребителите и доставчиците в тези територии не са засегнати от по-високите разходи за производство на електроенергия в ТИП в сравнение с континентална част на Испания, като това се основава на принципите на междурегионалната солидарност.

(15) Испания обяснява още, че производството на електроенергия в ТИП представлява система за регулирано възнаграждение, а не система за пазарно възнаграждение, и се прилага в условия, при които пазарът на едро не може да функционира и при които разходите, поради географски и териториални причини, са по-високи от разходите за производство на електроенергия в континенталната част на Испания.

(16) Испания отбелязва, че с механизма се гарантира, че електроенергийната система и публичният бюджет покриват допълнителните разходи, произтичащи от разликата между по-високите разходи за производство на електроенергия в ТИП и цената на електроенергията, еквивалентна на тази в континенталната част, така че всички потребители да плащат еднакво за електроенергия, независимо от системата, в която я потребяват.

(17) Според Испания регулирането на дейностите по пренос и разпределение на електроенергия в ТИП е подобно на това в континенталната част на Испания.

(18) По отношение на пазара на дребно Испания обяснява, че крайните клиенти в ТИП имат право да избират своя доставчик при същите условия като крайните клиенти в континенталната част на Испания. Освен това понятието „уязвими потребители“ е определено за цяла Испания и като цяло доставката е организирана по еднакъв начин в цялата държава. В това отношение Испания отбелязва, че няма различия между пазарите на дребно в континенталната част на държавата и извън нея.

Преглед на правната рамка за ТИП

(19) Испания обяснява, че съгласно Закон 24/2013 доставката на електроенергия в ТИП е предмет на специална регулация. В него също така е посочено, че за тази дейност може да се получава допълнително възнаграждение, което да покрива разликата между разходите за производство на електроенергия в ТИП и приходите от продажбата на електроенергия в тези територии. Закон 24/2013 предвижда при какви условия една изолирана система може да не се счита повече за такава, а именно при какъв капацитет за свързване на ТИП с континенталната част те могат да се присъединят към пазара за производство в континенталната част и че са налице пазарни механизми за интегриране на тяхната електроенергия.

(20) Испания отбелязва, че в Закон № 17/2013 се определят общите разпоредби за гарантиране на доставките и засилване на конкуренцията в електроенергийните системи на ТИП ([7]). По-специално в член 5 от Закон 17/2013 се предвижда, че помпено-акумулиращите съоръжения за съхраняване на водноелектрическа енергия в ТИП, чието основно предназначение е да се гарантират доставките, да се осигури сигурността на системата и да се интегрират недиспечируемите възобновяеми енергийни източници, трябва да бъдат притежавани от системния оператор.

([6]) Рамката е определена в Кралски указ 738/2015 от 31 юли 2015 г. (Real Decreto 738/2015, de 31 de julio, por el que se regula la actividad de producción de energía eléctrica y el procedimiento de despacho en los sistemas eléctricos de los territorios no peninsulares) („Кралски указ 738/2015“).

([7]) Ley 17/2013, de 29 de octubre, para la garantía del suministro e incremento de la competencia en los sistemas eléctricos insulares y extrapeninsulares.

(21) Испания посочва, че с Кралски указ 738/2015 се уреждат подробно дейността по производство на електроенергия и процедурата по диспечиране в електроенергийните системи на ТИП, както и схемата за възнаграждение на тази дейност. Схемата за възнаграждение се основава на два компонента: единият е за направените инвестиции и други постоянни разходи, а другият — за променливите разходи, направени по време на експлоатацията. Целта на това възнаграждение е да се покрият допълнителните разходи за производство на електроенергия в ТИП. В Кралски указ 738/2015 допълнителните разходи се определят като разликата между всички разходи за производство и цената, заплащана при диспечирането на електроенергия, извършвано от системния оператор.

(22) Освен това с Кралски указ 738/2015 се въвежда състезателна процедура за избор на нови мощности и мощности, които да бъдат ремонтирани.

(23) В тази връзка Комисията отбелязва, че в своето решение „SA.42270 —Испания: Производство на електроенергия в испанските територии извън полуострова“ Комисията е одобрила отпускане на държавна помощ за механизма за възнаграждение, определен в Кралски указ 738/2015 ([8]).

3. ПОИСКАНИ ДЕРОГАЦИИ ПО ОТНОШЕНИЕ НА МЕЛИЛЯ

(24) Искането за дерогация, подадено за Мелиля, се основава на квалифицирането му като малка изолирана система съгласно член 2, точка 42 от Директива (ЕС) 2019/944.

3.1. Дерогация съгласно член 66 от Директива (ЕС) 2019/944

(25) Испания иска дерогация от член 40, параграфи 4—7 и от член 54 от Директива (ЕС) 2019/944 по отношение на осигуряването на спомагателни услуги от страна на оператора на преносната система („ОПС“) и по отношение на забраната за операторите на преносни системи да притежават, разработват, управляват или експлоатират съоръжения за акумулиране на енергия.

Дерогация съгласно член 64 от Регламент (ЕС) 2019/943

(26) Испания иска дерогация от следните разпоредби на Регламент (ЕС) 2019/943 по отношение на Мелиля:

— пазарните принципи в член 3, параграф 1, букви а), б), в), д), й), к), н), о) и п);

— правилата за търговия с електроенергия съгласно член 6, член 7, параграф 1, член 8, параграфи 1 и 4, членове 9, 10, 11, 14, 15, 16 и 17;

— правилата за приходите от претоварване, определени в член 19;

— членове 14 и 15, член 16, параграфи 3—13, членове 17 и 19, член 20, параграфи 3—8, член 21, параграфи 7 и 8, член 22, параграф 1, букви е) и з), член 22, параграфи 2, 3 и 5 и член 25, параграфи 2—4 по отношение на всички нови механизми за осигуряване на електрогенериращи мощности, които може да бъдат създадени в бъдеще;

— членове 14—17, членове 19—27 и членове 35—47 по отношение на съществуващия механизъм, определен в Кралски указ 738/2015.

3.2. Срок на действие на исканите дерогации

(27) Испания счита, че ефективното интегриране на ТИП в иберийския пазар на електроенергия зависи от наличието на междусистемна свързаност с континенталната част на Испания.

(28) По отношение на Мелила Испания иска дерогациите да бъдат освободени от всякакви срокове.

4. МНЕНИЯ, ПОЛУЧЕНИ ПРЕЗ ПЕРИОДА НА КОНСУЛТАЦИЯ

(29) Както е описано в съображение 3, през март и април 2021 г. Комисията проведе обществена консултация.

([8]) Решение от 28 май 2020 г., *SA.42270 (2016/NN) — Испания: Производство на електроенергия в испанските територии извън полуострова*, C(2020) 3401.

(30) Всички коментари, представени в отговор на обществената консултация, се отнасяха до поисканата от Испания дерогация от член 54 от Директива (ЕС) 2019/944 по отношение на притежаването, управлението и експлоатацията на съоръженията за акумулиране на енергия от страна на ОПС.

(31) Респондентите на обществената консултация се обявиха против предоставянето на такава дерогация, тъй като по този начин би се узаконил проект, във връзка с който на Red Eléctrica de España S.A.U. („REE“) — испанския ОПС, е било разрешено да разработи проекта Чира-Сория на Канарските острови без тръжна процедура („проектът Чира-Сория“) ([9]), каквато се изисква съгласно член 54 от Директива (ЕС) 2019/944. Респондентите отбелязаха, че фактът, че дерогацията обхваща и останалите ТИП, не е от значение, тъй като орографията на Балеарските острови и малката площ на Сеута и Мелиля не дават възможност за съхраняване на водноелектрическа енергия чрез помпено-акумулиращи съоръжения в тези територии ([10]).

(32) Респондентите отбелязаха, че само островният характер не е достатъчно основание за дерогация от изискването за провеждане на тръжна процедура, посочено в член 54 от Директива (ЕС) 2019/944, като се има предвид, че според предоставената информация към проекта Чира-Сория има заявен интерес от частни лица. Според тях този интерес не е бил взет предвид с оглед на Закон 17/2013.

(33) Освен това респондентите подчертаха, че испанският регулаторен орган, Comisión Nacional de Mercados y Competencia (CNMC) и Държавният съвет на Испания са изразили тревога относно Кралски указ 738/2015 и ролята на REE като собственик на помпено-акумулиращи съоръжения за съхраняване на водноелектрическа енергия и същевременно като субект, от който на първо място зависи административният процес на издаване на разрешения за такива съоръжения.

(34) По-конкретно, що се отнася до проекта Chira-Soria, респондентите изтъкват и доводи, че не е икономически обосновано проектът да не допринася за интегрирането на енергията от възобновяеми източници и че проектът поражда загриженост от екологично и социално естество ([11]).

5. ОЦЕНКА НА ИСКАНЕТО ЗА ДЕРОГАЦИЯ ПО ОТНОШЕНИЕ НА МЕЛИЛЯ

5.1. Малка изолирана система

(35) В съответствие с член 64 от Регламент (ЕС) 2019/943 дерогация от съответните разпоредби на членове 3 и 6, член 7, параграф 1, член 8, параграфи 1 и 4, членове 9—11, членове 14—17, членове 19—27, членове 35—47 и член 51 от посочения регламент може да бъде предоставена в два случая:

а) за малки изолирани системи и малки свързани системи, ако държавата членка може да докаже, че са налице значителни проблеми за експлоатацията на посочените системи. В такъв случай дерогацията трябва да отговаря на условия с цел засилване на конкуренцията и интеграция с вътрешния пазар на електроенергия;

б) за най-отдалечените региони по смисъла на член 349 от ДФЕС, ако те не могат да бъдат междусистемно свързани с енергийния пазар на Съюза по очевидни физически причини.

(36) В съответствие с член 66, параграф 1, първа алинея от Директива (ЕС) 2019/944, дерогация от съответните разпоредби на членове 7 и 8 и на глави IV, V и VI може да бъде предоставена за малки изолирани системи и малки свързани системи, ако държавите членки могат да докажат, че са налице съществени проблеми за функционирането на посочените системи. В член 66, параграф 2, втора алинея от Директива (ЕС) 2019/944 се посочва, че за най-отдалечените региони по смисъла на член 349 от ДФЕС, които не могат да бъдат свързани с пазарите на електроенергия на Съюза, дерогацията е обвързана с условия, чиято цел е да се гарантира, че дерогацията не възпрепятства прехода към възобновяеми енергии.

([9]) Проектът Чира-Сория е свързан с изграждането на съоръжение за акумулиране на енергия (помпено-акумулираща водноелектрическа централа) с инсталирани мощности от 200 MW и капацитет за акумулиране на енергия от 3,5 GWh на остров Гран Канария. За повече информация за проекта вж.: Central hidroeléctrica de bombeo reversible Salto de Chira | Red Eléctrica (ree.es).

([10]) Съхраняването на водноелектрическа енергия чрез помпено-акумулиращи съоръжения ще отговаря на критериите за съоръжение за акумулиране на енергия съгласно Директива (ЕС) 2019/944.

([11]) За повече подробности вж. Решение (ЕС) 2024/560 на Комисията от 8 декември 2023 г., съображения 33—36.

(37) Както съгласно Регламент (ЕС) 2019/943, така и съгласно Директива (ЕС) 2019/944, в случай на малки изолирани системи дерогацията трябва да бъде ограничена във времето и да се подчинява на условия, чието изпълнение цели увеличаване на конкуренцията и интеграция с вътрешния пазар на електроенергия. Освен това, дерогацията със сигурност не трябва да пречи или засяга прехода към възобновяема енергия, увеличаването на гъвкавостта, акумулирането на енергия, електромобилността и реакцията на потреблението.

(38) Съгласно определението в член 2, точка 42 от Директива (ЕС) 2019/944 „малка свързана система“ означава „система, която е имала консумация под 3 000 GWh през 1996 г., като под 5 % от годишната консумация се получава чрез свързване с други системи“.

(39) В отговора си Испания обяснява, че в момента град Мелиля не е свързан с континенталната част на Испания (съображение 6). Освен това, Испания посочва, че годишното потребление на Мелиля е било по-малко от 3 000 GWh през 1996 г. (съображение 7).

(40) Въз основа на информацията, предоставена от Испания, и в съответствие с решение на Комисията SA.42270 „Испания: Производство на електроенергия в испанските територии извън полуострова“ град Мелиля се определя като малка изолирана система по смисъла на член 2, точка 42 от Директива (ЕС) 2019/944.

5.2. **Съществени проблеми за функционирането на системата**

5.2.1. *Значение на „Съществени проблеми за функционирането“ на системата*

(41) Законодателят не е определил понятието „съществени проблеми“, посочено в член 64, параграф 1, буква а) от Регламент (ЕС) 2019/943 и член 66, параграф 1 от Директива (ЕС) 2019/944. Отворената формулировка позволява на Комисията да вземе предвид всички потенциални проблеми, свързани с конкретната ситуация на малките системи, при условие че те са значителни, а не маргинални. Тези проблеми могат да се различават значително в зависимост от географските особености, производството и потреблението на въпросната система, но и в зависимост от развитието на технологиите (като например съхранение на електроенергия и малки генериращи мощности).

(42) В предишни решения на Комисията проблемите за решаване са били свързани с поддържането на равнопоставеност в обществото и/или на еднакви условия на конкуренция между континенталната част и островите в ситуация, при която сигурността на системата на острова е изисквала допълнителни мерки или налагала значително по-високи разходи за един остров в сравнение с тези за континенталната територия. Следователно понятието „функциониране“ не може да се тълкува в тесен смисъл, например като означаващо, че без дерогацията сигурното функциониране на системата не би било възможно. Вместо това винаги се е считало, че „проблемите“ включват и социалноикономически проблеми на ползвателите на разглежданата система ([12]).

(43) Освен това тези съществени проблеми трябва да са свързани с функционирането на малките изолирани системи или малките свързани системи. Поради това изглежда трудно да си представим обосновка, която да се основава изключително на въздействия, възникващи извън системата, например въздействие върху националните схеми за субсидиране. Това не изключва значението на „непряко“ въздействие например върху сигурното функциониране на системата.

5.2.2. *Съществени проблеми, представени от Испания в заявлението*

(44) Испания изтъква няколко предизвикателства и проблеми за функционирането на пазарите и системите на електроенергия в ТИП, включително Мелиля:

— маломерният пазар на ТИП, което не им позволява да се възползват от икономиите от мащаба, налични в континенталната електроенергийна система;

— по-високите разходи, свързани с горивния микс, които водят до по-високи разходи за електроенергия, тъй като по-голямата част от производството в ТИП се захранва с газ, въглища или дизелово гориво;

— високите инвестиционни и оперативни разходи, произтичащи от географската отделеност и малкия размер на системите;

([12]) Вж. например Решение на Комисията 2014/536/ЕС от 14 август 2014 г. за предоставяне на Република Гърция на дерогация от определени разпоредби на Директива 2009/72/ЕО, което се отнася до по-високите разходи за производство на електроенергия на островите, докато цените по закон са еднакви с тези в континенталната част.

— по-голямата необходимост от инсталиран резервен капацитет в резултат на географската отделеност на системите. По-специално Испания обяснява, че ТИП се нуждаят от по-високо равнище на въртящ резерв, за да покриват стандартите за сигурността на доставките. Този стандарт за сигурността на доставките е с 40—70 % по-висок от инсталирания капацитет спрямо 10 % на континента. Съответно през значителен период от време електроцентралите не работят, което води до слаб интерес да се инвестира в нови мощности;

— Екологичните ограничения за позиционирането на нови производствени мощности както за конвенционални, така и за възобновяеми производствени съоръжения;

— свързаните с това разходи и инвестициите, необходими за изграждането на нови междусистемни връзки с континента поради географското им местоположение.

(45) Според Испания тези предизвикателства и проблеми водят до две основни характеристики на ТИП: по-висока цена на електроенергията и липса на конкуренция при производството на електроенергия.

(46) Що се отнася до високите разходи за производство на електроенергия в ТИП, Испания обяснява, че поради изброените по-горе предизвикателства и проблеми разходите за диспечируемо производство на електроенергия често удвояват разходите за диспечируемо производство в континентална Испания. Испания твърди, че ТИП трябва да бъдат изключени от системата на континенталния пазар, за да могат потребителите да плащат цени, подобни на тези в континенталната част.

(47) Що се отнася до липсата на конкуренция в производството на електроенергия, Испания обяснява, че поради историческото развитие на ТИП и липсата на привлекателност на енергийния сектор в тези региони традиционно само една бизнес група е изпълнявала всички функции по доставка на енергия. В резултат на това според Испания Мелиля все още не се радва на ефективна конкуренция на равнище производство въпреки усилията за насърчаване на конкуренцията.

(48) Освен това Испания посочва предизвикателствата, свързани с внедряването на възобновяеми енергийни източници в ТИП, включително в Мелиля.

5.2.3. *Оценка*

(49) Комисията признава аргументите на Испания, че поради предизвикателствата, свързани с експлоатацията на малки изолирани системи, много ниските нива на конкуренция в сегмента за производство на електроенергия в ТИП и несъществуващите междусистемни връзки с континенталния пазар на Испания, все още не са налице условия за прилагане на напълно либерализиран пазар на електроенергия на едро в Мелиля.

(50) Поради това изглежда правдоподобно да се предположи, че не е възможно да се разгърне функциониращ пазар на едро в Мелиля без публична намеса и че вследствие на това редица разпоредби относно форуърдните пазари, пазарите за ден напред, пазарите в рамките на деня и балансиращите пазари за момента не могат да бъдат приложени в Мелиля.

(51) Комисията може да заключи, че пълното прилагане на Регламент (ЕС) 2019/943 и Директива (ЕС) 2019/944 по отношение на териториите, за които се отнася въпросното искане за дерогация, би създало съществени проблеми за експлоатацията на електроенергийната система в Мелиля.

5.3. **Обхват на дерогацията**

5.3.1. *Членове 54 и 66 от Директива (ЕС) 2019/944*

(52) Съгласно член 54, параграф 1 от Директива (ЕС) 2019/944 на операторите на преносни системи се забранява да притежават, разработват, управляват или експлоатират съоръжения за акумулиране на енергия.

(53) В член 54, параграф 2 от посочената директива се предвижда възможност държавите членки да предоставят дерогация от това правило, когато съоръженията са напълно интегрирани мрежови компоненти и регулаторният орган е дал одобрението си или когато са изпълнени всички условия, определени в букви а)—в) от същия параграф.

(54) Както е посочено в съображение 36 по-горе, съгласно член 66, параграф 1, първа алинея от Директива (ЕС) 2019/944 държавите членки могат да поискат дерогация от правилата в глава VI (включително член 54) за малки изолирани системи, при условие че могат да докажат, че са налице съществени проблеми за тяхното функциониране.

(55) Следователно, освен да се възползва от възможността за дерогация, предвидена в член 54, параграф 2 от Директива (ЕС) 2019/944, Испания може да поиска от Комисията дерогация от член 54 от директивата по отношение на Мелиля, като се позове на член 66.

5.3.1.1. Заявлението

(56) По-специално в член 5 от Закон 17/2013 се предвижда, че помпено-акумулиращите съоръжения за съхраняване на водноелектрическа енергия в ТИП, чието основно предназначение е да се гарантират доставките, да се осигури сигурността на системата и да се интегрират недиспечируемите възобновяеми енергийни източници, трябва да бъдат притежавани от системния оператор.

(57) В заявлението Испания посочва, че малкият размер на Мелиля намалява и вероятността да се инсталират съоръжения за акумулиране на водноелектрическа енергия, но че вместо това могат да бъдат разгледани и други видове съоръжения за акумулиране. Във връзка с това Испания се позовава на проучвания, проведени от ОПС, като посочва, че с оглед на ангажиментите за декарбонизация, приложими за изолираните територии, и тъй като производството от възобновяеми източници и оптимизацията на потреблението се увеличават, ще бъдат необходими съоръжения за акумулиране, за да се гарантират енергийните доставки в съответствие с установените изисквания за качество и безопасност.

(58) Поради това Испания иска дерогация от член 54 от Директива (ЕС) 2019/944 по отношение на Мелиля в съответствие с член 66 от директивата.

5.3.1.2. Оценка

(59) Както е посочено в съображение 53, Комисията отбелязва, че в параграф 2 на член 54 от Директива (ЕС) 2019/944 вече е предвидена възможност държавите членки да предоставят дерогация от правилото, посочено в параграф 1 на същия член, а именно, че на операторите на преносни системи се забранява да притежават, разработват, управляват или експлоатират съоръжения за акумулиране на енергия.

(60) С оглед на възможността, предвидена в член 54, параграф 2 от Директива (ЕС) 2019/944, Комисията счита, че не са налице основания за дерогация от член 54, параграф 1 съгласно член 66 от директивата по отношение на всички видове технологии за акумулиране на енергия, тъй като това би попречило на пазарното развитие на проекти за акумулиране на енергия.

(61) Комисията подчертава също така, че задължението на ОПС да притежават и експлоатират съоръжения за акумулиране на енергия в териториите извън полуострова, определено в Закон 17/2013, изглежда, се основава на критерии, които се различават от критериите, определени в член 54 от Директива (ЕС) 2019/944. С настоящото решение само се оценява дали са изпълнени изискванията за дерогация съгласно член 66, параграф 1 от Директива (ЕС) 2019/944 и не се предопределя оценката на Комисията относно съответствието на Закон 17/2013 с изискванията, определени в Директива (ЕС) 2019/944.

5.3.2. *Член 40, параграфи 4—7 от Директива (ЕС) 2019/944*

(62) Според Испания липсата на ефективна конкуренция в сегмента на производството възпрепятства създаването на незасегнати от нарушения пазари на електроенергия в ТИП. По-специално операторът на преносната система не може да създаде и управлява балансиращ пазар на Мелиля, включително да осигурява обусловени от пазара спомагателни услуги, различни от контрола на честотата.

(63) Комисията смята, че причините, посочени в съображения (9) — (12), понастоящем възпрепятстват създаването на балансиращ пазар и основаното на пазарни принципи осигуряване на спомагателни услуги, различни от контрола на честотата, в Мелиля. Поради това Комисията смята, че дерогациите от задълженията по член 40, параграфи 4—7) от Директива (ЕС) 2019/944 в съответствие с член 66 от директивата са обосновани.

5.3.3. *Глава II от Регламент (ЕС) 2019/943: Общи правила за пазара на електроенергия — членове 3 и 6, член 7, параграф 1, член 8, параграфи 1 и 4, членове 9, 10 и 11*

5.3.3.1. Заявлението

(64) Според Испания липсата на ефективна конкуренция между производителите възпрепятства създаването на нерегулирани пазари на електроенергия. Решенията за диспечиране в ТИП, включително в Мелиля, се основават на технически и икономически критерии, за които невинаги е възможно да се прилагат правилата на пазара. Освен това Испания обяснява, че цените в ТИП не се формират въз основа на търсенето и предлагането в тези територии, а на това в континенталната част на Испания, за да не се допусне потребителите в ТИП да заплащат допълнителните разходи за производство на електроенергия в тези територии.

(65) Испания следователно иска дерогация от следните разпоредби на член 3, първа алинея от Регламент (ЕС) 2019/943:

— букви а), б), о) и п), тъй като според Испания цените на въпросните пазари не могат да се формират свободно въз основа на търсенето и предлагането и в тези територии не функционират форуърдни пазари;

— буква в), тъй като Испания счита, че правилата на пазара, които улесняват развитието на гъвкаво производство и търсене, може да не са приложими в териториите;

— букви д) и к), тъй като според Испания производителите не отговарят за продажбата на произведената от тях електроенергия (задача на системния оператор е да реши кои електроцентрали да бъдат диспечирани) и не могат да подават агрегирани оферти;

— буква й), тъй като Испания счита, че стратегията за акумулиране на енергия на тези територии може да изисква то да има предимство и да не участва при равни условия с други съоръжения за производство;

— буква н), по отношение на която Испания отбелязва, че по принцип влизането на предприятия за производство на електроенергия на пазара и излизането от него би могло да се основава на оценката от страна на тези предприятия на икономическата и финансовата жизнеспособност на дейността им, но че на практика е невъзможно предприятията за производство да участват в системата, без да им бъде предоставен регулиран режим на плащане, чрез който да се покриват производствените разходи.

(66) По отношение на член 6, член 7, параграф 1, член 8, параграфи 1 и 4, членове 9, 10 и 11 Испания подчертава, че електроенергийната система на ТИП представлява регулирана система, въпреки че се управлява от система за диспечиране, която функционира по начин, подобен на пазарите на електроенергия в Съюза, например с ежедневно диспечиране и диспечиране в рамките на деня. Покупната цена се основава на цената в континенталната част, а не на признатите разходи, направени от производителите при осъществяване на дейностите им по производство на електроенергия, включително услугите по балансиране. Въз основа на това Испания иска дерогация от член 6, член 7, параграф 1, член 8, параграфи 1 и 4 и членове 9, 10 и 11 от Регламент (ЕС) 2019/943, тъй като на ТИП, в това число в Мелиля, не съществува балансиращ пазар, а поради липсата на свързаност с континентална Испания не съществува възможност за интеграция с пазарите на Съюза за ден напред и в рамките на деня.

(67) По отношение на член 7, параграф 1 и член 8, параграфи 1 и 4 от Регламент (ЕС) 2019/943 Испания отбелязва, че поради изолирания характер на ТИП диспечирането се извършва независимо от пазарите в континенталната част и в Съюза — с изключение на това, че референтната цена за закупуване на енергия се основава на цената в континенталната част — като диспечирането се извършва въз основа на почасови графици.

(68) В съответствие с гореизложеното Испания също така счита, че интегрирането на форуърдните пазари, техническите ограничения за оферирane и стойността на загубите от прекъсване на електроснабдяването, посочени в членове 9—11 от Регламент (ЕС) 2019/943, не се прилагат за диспечирането на ТИП.

5.3.3.2. Оценка

(69) Във връзка с искането за дерогация от член 3, първа алинея от Регламент (ЕС) 2019/943 Комисията счита следното:

— налице са основания за дерогация от член 3, първа алинея, букви а), б), д) и к) от Регламент (ЕС) 2019/943, тъй като причините, изложени в съображения (9) — (12) към момента сочат, че цените на електроенергията в Мелиля не се формират по обусловен от пазара подход, а чрез специален регулиран механизъм, при който системният оператор извършва диспечиране на производството за всяка от ТИП.

— налице са също основания за дерогация от член 3, първа алинея, букви о) и п) от Регламент (ЕС) 2019/943, тъй като причините, изложени в съображения (9) — (12) към момента сочат, че в Мелиля не съществува форуърден пазар и диспечирането от страна на системния оператор включва седмично и ежедневно прогнозиране и прогнозиране в рамките на деня, както и отклонения в реално време.

— въпреки че настоящата регулирана система и специфичните характеристики на Мелиля може да затруднят развитието на по-гъвкаво производство, производство с ниски въглеродни емисии и по-гъвкаво търсене, прилагането на пазарните правила все пак е необходимо, за да се стимулира тяхното развитие, доколкото това е възможно. Поради това Комисията счита, че не са налице основания за дерогация от член 3, първа алинея, буква в) от Регламент (ЕС) 2019/943;

— член 3, първа алинея, буква й) от Регламент (ЕС) 2019/943 не възпрепятства приоритетното разглеждане на проекти за акумулиране на енергия в Мелиля, ако например посочените проекти се считат за най-добрата алтернатива за гарантиране на сигурността на енергийните доставки. Поради това Комисията счита, че не са налице основания за дерогация от член 3, първа алинея, буква й) от Регламент (ЕС) 2019/943;

— във връзка с член 3, първа алинея, буква н) от Регламент (ЕС) 2019/943 влизането на дадено предприятие за производство на електроенергия на пазара или излизането от него следва да зависи от оценката от страна на това предприятие на икономическата и финансовата жизнеспособност на дейността му, като се вземе предвид възможността за получаване на регулираното възнаграждение, посочено в съображения 15 и 16. Следователно не са налице основания за дерогация от член 3, първа алинея, буква н) от Регламент (ЕС) 2019/943 по отношение на Мелиля.

(70) Във връзка с исканата дерогация от член 6, член 7, параграф 1 и член 8, параграфи 1 и 4, членове 9, 10 и 11 от Регламент (ЕС) 2019/943, посочените разпоредби се отнасят до изискванията по отношение на форуърдните пазари, пазарите за ден напред, пазарите в рамките на деня и балансиращите пазари. Въз основа на информацията, предоставена от Испания, тези пазари не могат да бъдат ефективно реализирани в Мелиля (съображения 9—12). Поради това Комисията счита, че са налице основания за дерогация от посочените разпоредби.

5.3.4. *Глава III от Регламент (ЕС) № 2019/943: Достъп до мрежата и управление на претоварването — членове 14—17 и член 19*

5.3.4.1. Заявлението

(71) Испания обяснява, че изискванията, посочени в членове 14—16 и член 19, не могат да бъдат приложени в ТИП, тъй като операторът на преносната система извършва диспечирането на производството за всяка от електроенергийните системи на тези територии и посочените системи не представляват отделни взаимосвързани пазарни зони. Освен това Испания обяснява, че няма свързан пазар за междузонов капацитет, тъй като ТИП не представляват отделни пазарни зони, и следователно не се генерират приходи от претоварване.

5.3.4.2. Оценка

(72) Ефектът на дерогациите от член 7, параграф 1 и член 8, параграф 1 от Регламент (ЕС) 2019/943 е, че Мелиля няма да бъде включена в интегрираните пазари за ден напред и в рамките на деня. Следователно някои разпоредби, свързани с функционирането на тези пазари, няма да се прилагат за Мелиля.

(73) Членове 14—17 и член 19 от Регламент (ЕС) 2019/943 се отнасят до пазарните зони и управлението на капацитета и претоварванията между тях. В този контекст Комисията отбелязва, че Мелиля не представлява отделна пазарна зона и че Испания понастоящем не планира изграждането на междусистемна връзка, свързваща Мелиля с континенталната част. Тъй като членове 14 и 15 имат за цел да оптимизират диспечирането въз основа на пазарни принципи между пазарните зони, Комисията смята, че дерогацията от тези разпоредби е основателна. За сметка на това, разпоредбите на член 16, параграфи 3—13 и членове 17 и 19 на практика не се прилагат в Мелиля, доколкото градът не представлява отделна тръжна зона. От това следва, че не са налице основания за дерогация от изискванията на член 16, параграфи 3—13, и членове 17 и 19 от Регламент (ЕС) 2019/943.

(74) По отношение на член 16, параграфи 1 и 2 от Регламент (ЕС) 2019/943, където се съдържат общи принципи по отношение на управлението на претоварването, Комисията смята, че с оглед на изолацията и малкия размер на системата в Мелиля и значителните проблеми, които това поражда за нейното функциониране, дерогацията е оправдана.

5.3.5. *Глава IV от Регламент (ЕС) № 2019/943: Адекватност на ресурсите — член 20, параграфи 3—8, член 21, параграфи 7 и 8, член 22, параграф 1, букви е) и з), член 22, параграфи 2, 3 и 5 и член 25, параграфи 2—4*

5.3.5.1. Заявлението

(75) Испания обяснява, че поради географската изолираност на ТИП вследствие ниската степен на свързаност с континента или липсата на такава оценките на адекватността на ресурсите, извършвани от системния оператор за всяка една ТИП, са независими и не са включени нито в европейската оценка на адекватността на ресурсите, нито в оценката на адекватността на ресурсите на континенталната част на Испания. Поради това Испания счита, че някои от разпоредбите на глава IV не са приложими за ТИП. Испания все пак подчертава, че действащите национални правила имат за цел да се осигури, доколкото е възможно, равно третиране на пазара на територите извън полуострова и пазара на континенталната част, например по отношение на равнищата на сигурност на енергийните доставки или методологията за извършване на оценки на адекватността на ресурсите.

(76) Испания твърди, че адекватността на ресурсите в ТИП е гарантирана от специфичния механизъм за разпределяне на нови мощности, определен в Кралски указ 738/2015, както е описано в съображения 21—23. Испания счита, че предвид уникалния характер на ТИП този механизъм следва да бъде запазен, и поради това иска дерогация от член 20, параграфи 3—8, член 21, параграфи 7 и 8, член 22, параграф 1, букви е) и з), член 22, параграфи 2, 3 и 5 и член 25, параграфи 2—4.

(77) Испания твърди, че оценките на адекватността на ресурсите в ТИП са в съответствие с принципите, включени в член 20, параграфи 1 и 2 от Регламент (ЕС) 2019/943. Испания обяснява още, че при възникване на опасения за адекватността те се решават с покана за провеждане на състезателна тръжна процедура (както е предвидено в Кралски указ 738/2015), съчетана с оценка на търгове за капацитет от възобновяеми източници. Според Испания това са процедури, за които не могат да се прилагат изискванията на член 20, параграфи 3—8 от Регламент (ЕС) 2019/943.

(78) Испания обяснява, че разпоредбите, включени в член 21, параграфи 7 и 8 от Регламент (ЕС) 2019/943 не са съвместими с механизма, определен в Кралски указ 738/2015. Тя обаче заявява, че за всички бъдещи нови механизми за осигуряване на електрогенериращи мощности ще се прилагат изискванията в член 21, параграфи 7 и 8 от регламента.

(79) Испания отбелязва, че механизмът, определен в Кралски указ 738/2015, е несъвместим и със следните разпоредби на Регламент (ЕС) 2019/943:

— член 22, параграф 1, буква е), в която се посочва, че възнаграждението се определя чрез състезателна процедура, тъй като според Испания възнаграждението в съществуващия механизъм не се основава на състезателна процедура, а на референтно съоръжение с цел да се стимулира ефективността;

— член 22, параграф 1, буква з), в която се посочва, че механизмите за осигуряване на електрогенериращи мощности трябва да бъдат отворени за участие на всички ресурси, които са способни да предоставят изискваните технически характеристики, тъй като според Испания механизмът се прилага само за диспечируемите съоръжения;

— член 22, параграф 2, в който се определят елементите на планирането, на които трябва да отговарят стратегическите резерви, тъй като според Испания той се позовава на балансиращи пазари, каквито не съществуват в ТИП;

— член 22, параграф 3, в който се определят допълнителни изисквания към механизмите за осигуряване на електрогенериращи мощности, различни от стратегическите резерви, тъй като според Испания съществуващият механизъм не отговаря на посочените изисквания: възнаграждението не клони към нула, когато равнището на предоставения капацитет е достатъчно, възнаграждението не е свързано само с капацитета и задълженията за осигуряване на капацитет не са прехвърляеми;

— член 22, параграф 4, който включва изисквания по отношение на допустимите стойности на емисиите на CO_2 в механизмите за осигуряване на електрогенериращи мощности, тъй като според Испания настоящият механизъм не включва изисквания от този вид, но позволява да се определят технически ограничения;

— член 22, параграф 5, в който се изисква адаптиране на механизмите за осигуряване на електрогенериращи мощности, които се прилагат към 4 юли 2019 г.

(80) Испания обяснява, че нормите за надеждност за териториите извън полуострова не са приведени в съответствие с изискванията на член 25, параграф 3 от Регламент (ЕС) 2019/943, тъй като в тях не се отчитат разходите за въвеждане на нови мощности. Испания добавя, че дори нормите да са еднакви, те биха могли да се променят към по-строги стойности с различен темп, въз основа на което иска дерогация от член 25, параграфи 2—4 от Регламент (ЕС) 2019/943.

5.3.5.2. Оценка

(81) В член 20 от Регламент (ЕС) 2019/943 се разглежда адекватността на ресурсите на вътрешния пазар на електроенергия и се определят задълженията на държавите членки, свързани с наблюдението на адекватността на ресурсите и действията при установяване на опасения за тяхната адекватност, а именно разработване на план за изпълнение с цел премахване на регулаторните отклонения, осигуряване на основано на пазарни принципи възлагане на балансиращи услуги или премахване на регулираните цени, наред с другото. Комисията отбелязва, че като част от процедурата за държавната помощ Испания вече е разработила и представила на Комисията план за изпълнение в съответствие с член 20, параграфи 3 и 4 от Регламент (ЕС) 2019/943. В съответствие с член 20, параграф 5 от Регламент (ЕС) 2019/943 на 13 март 2024 г. Комисията издаде становище относно испанския план за изпълнение ([13]). Поради това Комисията счита, че не са налице основания за дерогация от член 20, параграфи 3—8 от Регламент (ЕС) 2019/943.

(82) Член 21, параграф 7 от Регламент (ЕС) 2019/943 беше отменен с Регламент (ЕС) 2024/1747 на Европейския парламент и на Съвета ([14]). Следователно той вече не се прилага за ТИП. По отношение на искането за дерогация от член 21, параграф 8 ([15]) от Регламент (ЕС) 2019/943 Комисията отбелязва, че макар в тази разпоредба вече да не се посочва, че механизмите за осигуряване на капацитет трябва да бъдат временни, в нея се предвижда, че механизмите за осигуряване на капацитет трябва да се одобряват от Комисията за срок, не по-дълъг от 10 години. Освен това не е възможно да се предвиди бъдещото развитие на електроенергийната система на Мелиля. Съответно срокът на действие на регулирания механизъм за възнаграждение, определен в Кралски указ 738/2015, следва да бъде ограничен до 31 декември 2029 г., както е одобрено с решението относно държавна помощ SA.42270 за случая на Мелиля.

(83) В член 22 от Регламент (ЕС) 2019/943 се определят принципите за проектиране, приложими за механизмите за осигуряване на електрогенериращи мощности. Комисията счита, че дерогация от член 22, параграф 1, букви е) и з) от Регламент (ЕС) 2019/943, приложима след датата на изтичане на срока на действие на регулирания механизъм за възнаграждение, определен в решението относно държавна помощ SA.42270, може да възпрепятства прехода към възобновяема енергия, увеличаването на гъвкавостта, акумулирането на енергия, електромобилността и реакцията на потреблението, тъй като тези разпоредби имат за цел да се даде възможност за участие на всички технологии на конкурентна основа. Поради това Комисията счита, че не са налице основания за дерогация от член 22, параграф 1, букви е) и з). Това не следва да засяга ангажиментите и договорите, сключени по отношение на Мелиля съгласно механизма за възнаграждение, определен в Кралски указ 738/2015, както е одобрен с решението относно държавна помощ SA.42270.

(84) Въз основа на информацията, предоставена от Испания (съображение 79), Комисията смята, че е оправдана дерогация от изискванията по член 22, параграф 2 от Регламент (ЕС) 2019/943, тъй като специфичните изисквания за планирането на стратегическите резерви са неразривно свързани със създаването на добре функциониращ балансиращ пазар. За сметка на това, дерогация от член 22, параграф 3 от Регламент (ЕС) 2019/943 не е оправдана, тъй като специфичните изисквания за планирането на механизмите за осигуряване на капацитет са предназначени да се прилагат независимо от съществуването на достатъчно развит балансиращ пазар.

(85) Във връзка с искането за дерогация от член 22, параграф 5 от Регламент (ЕС) 2019/943 Комисията счита, че не са налице основания за дерогация, като се има предвид, че член 22, параграф 5 от посочения регламент не е приложим за механизми за осигуряване на електрогенериращи мощности, одобрени след 4 юли 2019 г.

(86) Във връзка с член 22, параграф 4 от Регламент (ЕС) 2019/943, в който се определят изискванията по отношение на допустимите стойности на емисиите на CO_2 за механизмите за осигуряване на електрогенериращи мощности, Комисията счита, че изискванията по отношение на допустимите стойности на емисиите на CO_2 не са приложими за настоящия регулиран механизъм за възнаграждение, одобрен с решението относно държавна помощ SA.42270, с оглед на малкия размер на електроенергийната система на Мелиля, ограниченията, свързани с получаването на необходимите екологични разрешения за нови производствени мощности, и по-голямата необходимост от диспечируемо производство, за да се осигури интегрирането на възобновяемите енергийни източници на Мелиля и да се гарантира сигурността на енергийните доставки. Комисията счита, че дерогация от член 22, параграф 4 от Регламент (ЕС) 2019/943, приложима след датата на изтичане на срока на действие на регулирания механизъм за възнаграждение, определен в решението относно държавна помощ SA.42270, може да възпрепятства прехода към

([13]) https://circabc.europa.eu/ui/group/8f5f9424-a7ef-4dbf-b914-1af1d12ff5d2/library/b8dcbe85-7324-4e83-9752-fe974fc42cad/details?download=true.

([14]) Регламент (ЕС) 2024/1747 на Европейския парламент и на Съвета от 13 юни 2024 г. за изменение на регламенти (ЕС) 2019/942 и (ЕС) 2019/943 по отношение на подобряването на структурата на пазара на електроенергия в Съюза (ОВ L, 2024/1747, 26.6.2024 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1747/oj).

([15]) Изменен с Регламент (ЕС) 2024/1747.

възобновяема енергия, увеличаването на гъвкавостта, акумулирането на енергия, електромобилността и реакцията на потреблението, тъй като тези разпоредби имат за цел да се даде възможност за участие на всички технологии на конкурентна основа. Поради това Комисията счита, че не са налице основания за дерогация от член 22, параграф 4 от Регламент (ЕС) 2019/943. Това не следва да засяга ангажиментите и договорите, сключени по отношение на Мелиля съгласно механизма за възнаграждение, определен в Кралски указ 738/2015, както е одобрен с решението относно държавна помощ SA.42270.

(87) Според Комисията, въз основа на обясненията, предоставени от Испания (вж. съображение 80), дерогацията от член 25, параграфи 2—4 от Регламент (ЕС) 2019/943 за експлоатацията на електроенергийните системи в Мелила е оправдана за периода до 31 декември 2029 г., както е посочено за случая на Мелиля в решението за държавна помощ по дело SA.42270.

5.3.6. *Дерогация от членове 14—17, членове 19—27 и членове 35—47 от Регламент (ЕС) 2019/943 по отношение на механизма, определен в Кралски указ 738/2015*

(88) В своето заявление, както е изменено с втория набор от разяснения, изпратени от Испания на 17 януари 2022 г., Испания заяви, че е необходима дерогация от членове 14—17, членове 19—27 и членове 35—47 от Регламент (ЕС) 2019/943 по отношение на съществуващия механизъм, определен в Кралски указ 738/2015. Комисията счита, че не е необходима такава широка дерогация, за да се осигури неговото прилагане. Становището на Комисията е, че са налице основания само за посочените в горните раздели дерогации.

5.4. **Без възпрепятстване на прехода към възобновяема енергия, увеличаването на гъвкавостта, акумулирането на енергия, електромобилността и реакцията на потреблението**

(89) Съгласно член 64, параграф 1, пета алинея от Регламент (ЕС) 2019/943 и член 66, параграф 2 от Директива (ЕС) 2019/944 дадено решение за дерогация има за цел да се гарантира, че дерогацията не възпрепятства прехода към възобновяема енергия, увеличаването на гъвкавостта, акумулирането на енергия, електромобилността и оптимизацията на потреблението.

(90) По отношение на прехода към възобновяема енергия и увеличаването на гъвкавостта (включително реакцията на потреблението) и акумулирането на енергия е важно да се отбележи, че в съответствие с изискванията, определени в Регламент (ЕС) 2019/943 и Директива (ЕС) 2019/944 едни добре функциониращи форуърдни пазари, пазари за ден напред, пазари в рамките на деня и балансиращи пазари следва да предоставят необходимите сигнали за диспечиране и инвестиции, за да се увеличи максимално потенциалното развитие на тези технологии. Например развитието на реакцията на потреблението, която може да се задейства, когато електроенергийната система на Мелиля е в период на извънредно натоварване, по принцип би се постигнало по-лесно при система, в която цените на потреблението отразяват почасовото състояние на производството на Мелиля, а не в континенталната част. Това не възпрепятства автоматично развитието на реакцията на потреблението или други форми на гъвкавост в настоящата регулаторна среда. Не може да се изключи обаче възможността решението за дерогация да има отрицателно въздействие върху такива потенциални промени.

(91) От друга страна, в член 64 от Регламент (ЕС) 2019/943 не се изисква решенията за дерогация да водят до максимално увеличаване на възможностите за гъвкавост или акумулиране на енергия. Дерогация съгласно член 64 от посочения регламент има за цел единствено да се гарантира, че тя „не възпрепятства“ такъв преход. С други думи, дерогацията не трябва да възпрепятства промени, които без нея биха настъпили по естествен път. Без дерогация е много малко вероятно да се развият добре функциониращи форуърдни пазари, пазари за ден напред, пазари в рамките на деня и балансиращи пазари в електроенергийната система на Мелиля. Това се дължи на предизвикателства, свързани с експлоатацията на ТИП, много ниските равнища на конкуренция в сегмента на производството, както и на липсата на свързаност с пазара в континенталната част, описана в раздел 2. Необходимо е обаче да се гарантира, че щом бъдат налице условията за развитие на функциониращи пазари на едро, дерогациите постепенно се премахват. Ето защо в настоящото решение Комисията определя ограничен период на дерогация и строги условия за удължаване на срока ѝ, както е посочено в раздел 5.5 по-долу.

(92) Дерогацията не оказва съществено въздействие върху електромобилността.

5.5. **Срок на дерогацията и условия, целящи засилване на конкуренцията и интеграция с вътрешния пазар на електроенергия**

(93) В член 64 от Регламент (ЕС) 2019/943 и в член 66 от Директива (ЕС) 2019/944 изрично е посочено за малките изолирани системи, че дерогацията трябва да бъде ограничена по време и да отговаря на условия, целящи засилване на конкуренцията и интеграция с вътрешния пазар на електроенергия.

(94) Колкото до малките изолирани системи и малките свързани системи, Регламент (ЕС) 2019/943 и Директива (ЕС) 2019/944 предвиждат задължително ограничение за няколко цели. На първо място, в тези актове се приема, че общата регулаторна рамка може да се прилага за всички ситуации на вътрешния пазар и че такова прилагане на общо основание е от полза за обществото. Макар в член 64 от Регламент (ЕС) 2019/943 да се признава, че дерогации могат да се искат за специфични ситуации, тези дерогации могат да усложнят цялостната система и да представляват пречки пред пазарната интеграция също в съседни райони. Освен това обосновката на дерогацията като цяло се основава на техническата и регулаторната рамка към момента и на дадена мрежова топология. Всички тези положения подлежат на промени. И накрая, важно е участниците на пазара да могат да предвидят регулаторните промени достатъчно рано. Следователно всички дерогации трябва да са ограничени по време.

(95) Испания иска дерогациите за Мелиля да бъдат освободени от всякакви срокове, тъй като свързването на Мелиля с континенталната част на Испания (и съответно с континенталната електроенергийна система на Съюза) е малко вероятно да се осъществи. Макар да отчита мотивите на Испания, Комисията отбелязва, че Мелиля не представлява един от най-отдалечените региони, признати съгласно член 349 от ДФЕС, и дерогацията трябва да бъде ограничена във времето.

(96) Като се има предвид несигурността по отношение на бъдещата междусистемна връзка между Мелиля и континенталната част на Испания и съществените проблеми за експлоатацията на тази територия, Комисията смята за съразмерно да се предоставят дерогации за Мелиля за срок, който зависи от свързването на автономния град с континенталната част на Испания, с изключение на дерогацията от член 25, параграфи 2—4 от Регламент (ЕС) 2019/943, която трябва да се прилага за периода до 31 декември 2029 г., както е посочено в решението за държавна помощ по дело SA.42270.

ПРИЕ НАСТОЯЩОТО РЕШЕНИЕ:

Член 1

На Кралство Испания се предоставя дерогация от разпоредбите на член 3, първа алинея, букви а), б), д), к), о) и п), член 6, член 7, параграф 1, член 8, параграфи 1 и 4, членове 9, 10, 11, 14, 15, член 16, параграфи 1 и 2, член 22, параграф 2 и член 25, параграфи 2—4 от Регламент (ЕС) 2019/943 и от член 40, параграфи 4—7 от Директива (ЕС) 2019/944 по отношение на Мелиля.

Член 2

Дерогацията, предоставена съгласно член 1 за всички членове от Регламент (ЕС) 2019/943 и Директива (ЕС) 2019/944, изброени в него, се прилага до свързването на Мелиля с континентална Испания, с изключение на дерогацията от член 25, параграфи 2—4 от Регламент (ЕС) 2019/943, която се прилага за периода до 31 декември 2029 г.

Член 3

Адресат на настоящото решение е Кралство Испания.

Съставено в Брюксел на 16 май 2025 година.

За Комисията
Dan JØRGENSEN
Член на Комисията